

ФОРМУВАННЯ КРАЄЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ: СТАН І ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Пасічник О. С., канд. пед. наук

Компетентнісна парадигма, яка віднедавна стала домінантою перетворень у системі вітчизняної освіти, зміщує акцент на формування в учнів такого набору вмінь і навичок, які слугуватимуть їм практичним інструментарієм для виконання повсякденних і професійних завдань. У цьому контексті, спираючись на технологію «діалогу культур», предметна галузь «іноземні мови» покликана створити умови для ранньої комунікативної та психологічної адаптації учнів до іншого мовного та культурного соціуму. Міжкультурний діалог можливий за умови, що партнери по спілкуванню є представниками різних культур. Відтак, кожен учень, у тому числі й початкової школи, має усвідомити власну культурну приналежність. Для цього в процесі навчання він має ознайомлюватися не лише з відомостями соціокультурного характеру, але й із краєзнавчою інформацією — такою, що розкриває різні аспекти життя у звичному для нього оточенні (традиції та звичаї, характерні для рідної країни та краю).

Попри те, що основний акцент у науковій педагогічній та дидактичній літературі робиться саме на посиленні міжкультурного складника в навчанні іноземної мови та формуванні вторинної міжкультурної особистості учня, аналіз змісту чинної навчальної програми для початкової школи засвідчує, що в ній нечітко та недостатньою мірою виписано соціокультурні компетентності, які мають бути сформовані в учнів. У свою чергу, краєзнавчий блок та опис краєзнавчої компетентності взагалі відсутній. Саме це зумовило потребу окреслити спектр тих краєзнавчих об'єктів, з якими в процесі навчання має ознайомлюватися учень. З цією метою відділом навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України було здійснено анкетування вчителів у різних регіонах України, проаналізовано міжпредметні зв'язки в системі початкової освіти. Визначаючи об'єкти краєзнавчої тематики, ми брали до уваги те, що культура країни не обмежується виключно об'єктами загальної культурної та духовної спадщини, але й знаходить прояв у багатьох побутових аспектах (сім'я, розпорядок дня, особливості навчання в школі тощо). На переконання фахівців, найближче оточення учня повсякчас супроводжується культурними маркерами, тому, навчаючись описувати його, дитина осмислює особливості цього середовища, поступово вибудовує власну картину світу, усвідомлює своє місце в культурній матриці рідного народу. Відтак, нами було розширено зміст краєз-

навчого компонента та визначено перелік об'єктів, які мають бути відображені в процесі іншомовної підготовки й активізовані в комунікативній діяльності учнів. Отримані дані було узагальнено, співвіднесено з потенційними пізнавальними можливостями учнів, їхніми інтересами, а також основними сферами ситуативного спілкування (особистісна, публічна, освітня). Це дало змогу, не порушуючи цілісності змісту чинної навчальної програми, сформулювати краєзнавчі компетентності: вони виражені в знаннях і вміннях, які мають бути сформовані в учнів початкової школи. Їх детально описано та структуровано за роками навчання в публікації автора «Дидактичне обґрунтування краєзнавчого компонента змісту навчання іноземних мов у початковій школі» (збірник «Проблеми сучасного підручника», 2018, вип. 20). Запропонований список краєзнавчих компетентностей не є автономним блоком. Сформульовані нами краєзнавчі компетентності є логічним доповненням соціокультурної компетентності, оскільки їх реалізація дає змогу будувати процес навчання іноземної мови на засадах методичного принципу «діалогу культур» через їх порівняння та вибудовування ефективних стратегій міжкультурної взаємодії під час навчання іншомовного спілкування з використанням комунікативних ситуацій.

НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Басай Н. П.

Державний стандарт початкової освіти базується на компетентісному підході, який передбачає спрямованість освітнього процесу на формування й розвиток ключових компетентностей учнів молодшого шкільного віку. А метою є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості.

Новим Державним стандартом передбачено обов'язкове включення навчального предмета «Іноземна мова» в перелік дисциплін початкової освіти. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває пошук шляхів підвищення ефективності навчання цього предмета з урахуванням особливостей учнів молодшого шкільного віку.

Одним із засобів розвитку й підтримування в учнів інтересу до вивчення іноземної мови, самонавчання і творчості є нестандартний урок.

Чіткого визначення поняття «нестандартний урок» в педагогічній та методичній літературі донині не існує.